

CHITII SI VENATULU LORU.

(Naturalu-istoricu.)

(Finea.)

Toti acesti Delfinidei domnéza peste tota lumea animale in apa aflatoria; pentru ca pe lenga iutimea loru cea mare, sunt totodata si forte rapareti, incatu insufla grige locuitoriloru marei ori de ce plase si marime; navelindu asupra loru, si inghitiandu prin gutlegiulu loru celu largu de vii. —

Delfinii inse nu sunt aatrensi numai apeloru polari, ci ei conlocuescu si in alte ape pr. in m. mediterana s. a. de unde anticii i-socoteau, ca pre nesce atribute alui Apolone, Venere, si Amore. — Omenii venéza aceste animalu cu tota diliginti'a mai cu séma pentru importarea loru de unsoria, si pre Cacheloti pentru spermaceti si ambra, din cea de'nteiu un Cachelotu dá dupa Scoresby la 10,000 de ponti.

A doua divisiune a Chitiloru proprii cuprinde in sene Chitii balenodei (Bale nodea). Acestia au in locu de dinti nesce lespedi de osu suptiri ascutiti in form'a unor cose, si desu asiediate lenga olalta; din aceste se capeta asia numitulu: Osu de pesce. Gútlegiu loru e cu multu mai stremtu, ca la alti Chiti. La un Chitu de nordu, care avea 18 urme in lungime a osservatu Scoresby diametrulu gutlegiului numai de 2½ degete. La un altu Chitu — Balaena rostrata — de vreo 17 urme de lungu, a aflatu Hunter gutlegiu de 3½ degete largu. Stremtur'a asta a gutlegiului face pe acesti Chiti, ca se se nutrésca numai cu de cele mai mici animalu precum mollusce crustace etc. Unele din aceste animalu s. e. Clio innota cu milioanele prin Oceane; asia catu Chitul, si tiene numai gur'a deschisa, si cu miile i — intra in gura, si le inghite. Ochii loru precum la toti Chitti su forte mici. Afara

din apa vedu tare reu en ei, éra in apa au vedere forte agera, incatu s'a osservatu cumca un Chitu in apa limpede a vedutu pe altulu intr'o distantia de totu mare.

Chitii nu au glasu, dar' resuflatu loru prin deschisurile aruncatorie se pote audi din departare, si stropii, carii ei prin acele deschisuri i-arunca'n susu se vedu de departe, ca un fum suinduse la cativa coti in susu. — — — Decumva animalele e vatematu atunci arunca ap'a cu sange amestecata, si candu se apropia de morte arunca numai sange. Mai tare sufla Chitii atunci, candu sunt in fuga, candu se inquietéza, seu candu dupa o mai lunga petrecere in apa se radica érași in susu. Ei sufla cam de 4—5 ori intr' unu minutu; petrecu de regula cate 2 minute afara din apa, si cate 15—30 in apa. Fiindca Chitii sunt specifice mai usiori de catu ap'a Oceanului, forte lesne se potu radica pe surfaci'a apei, cu carea ocaziune li se vede partea superioare a capului, precum si o mare parte a spinarei. Coborirea in fundulu apei le vine loru mai cu greutate. Catu de afundu se coboru nu e cunoscutu, se vede inse a nu se cobori la ceva afundime insemnata, decatu numai candu se vatema, atunci se arunca cu o nespusa iutime in adencimea cea mai mare.

Cu tote ca Chitii se socotu a fi nesemitori: totusi s'a osservatu cumca femeiuscele loru arata o mare amore naturale catra fetii sei. Acestia, carii inca nu cunoscu cei periculu, curundu se potu strapunge cu harpun'a, si atunci si areta mum'a loru semtirile sale cele delicate ale amorei firesci, in asia gradu inaltu, incatu prin acea adeseori cade si densa jertfa in man'a venatoriloru; pentru acea venatorii prindu mai anteu cate un puiu, pentru cá mama-sa mai lesne se le cada in cursa. Ea alérga la puiu seu celu ranitu, lu — radica

pe suprafața apei, ca se pota mai ușor respira, cauta selu scape cu fugă, și în totu tipulu nesuesce ai fi spre ajutoriu, lu iea subț arepile sale notatorice, și nu lu lasa, pana candu traiesce; atunci e lucru periculosu a se apropia de dens'a, inse tocma atunci dá ocașiune de a fi agredata; din angore pentru perderea fetului seu nu cauta la periclu, ci cu perderea vietiei se arunca printre nemicii sei, și adeseori remane lenga puin, decumca o au nemeritu mai multe arpune.

Scoresby ne povestese urm. istoria, carea tote aceste le'ntaresce: „În Iunie 1841 unulu din arpunarii mei se apuca și arpuneza un puin de Chitu cu speranția, ca se prinda pe muma să. Acés'ta iésa de locu pe suprafața apei, se apropia de luntrea arpunariului, apuca puinulu, și cu o iutiela straordinaria și arunca cu elu în fundulu apei; dupa aceea éra se radica, se'ntorce furiosa în tote partile, tienendu o direptiune, séu alt'a, și aretandu cea mai mare angore; asia merge ea mai înainte, pana ce arpunarii o stremtorescu, la urma se apropia unulu din ei, și arunca o arpuna întrens'a, dar acés'ta nu cade, arunca a doua, totu inzedaru, a treia arpuna și avú effectulu seu, și o tienú în locu. Acum nu mai canta biata se fuga, ci suferi a se apropia și cealalta luntre de dens'a, dela care mai capetandu cateva punsuri de arpuna, preste un'a ora și dede resuffletulu.

Cumu-si nutrescu Chitii fetii sei, pana acum inca nu e deplinu cunoscutu. Gur'a loru nu e'ntocmita spre a suga, deci se pare cumca nutrirea loru se 'ntempla: dimitindu muma s'a laptele în gura loru, care ei apoi lu 'nghitiescu. Aristotele inca marturisesce cumca a veditu curghendu dela o Delfina laptele, ca pre doue canaluri, în gur'a fetiloru ei; și fiindca ugerulu le e acoperitu cu nesce musci de pele grosi, se'ntielege catu de bine potu se stropesca laptele în gur'a fetiloru.

Tempulu coitului e la Chitii nordici ver'a — în mensea lui Iuliu — și femeisce producu dupa observarea lui Scoresby fetii sei în mensea lui Februaru, séu Marte. Forte arare ori produce o femella cate doi feti odata. Lungimea unuia de curundu fetatu e dela 10 pana la 14 urme; și nu se departa de mama s'a pana candu nu i-crescu gin-giele, ca se se pota pe sene nutri, ce firesce tine cate un anu și mai multu. Dupa parerea aceluasi Scoresby un Chitu cresce de plinu în 20—25 ani;

ér' cumca ajunge la o vresta adenca (preste 200 ani) e cunoscutu.

Pe pelea Chitiloru se afla adeseori animalculi din plasea Crustacelor, cari se numescu paduchi de Chitu (*Cyamus Ceti*) în multime nespusa; asemine animalculi din plasea Cirrhipedelor (*Raukenfuser*) dar aceste numai pe acelora pele, cari se afla în emisferiulu mediunare. Chitul e celu mai mare inimicu alu omului; acesta inse domnesce precum preste latele Oceanuri, asia și preste imposantele animalu dintrensulu. Cam de comune se obisnuescu Chitii a caletori dintr'o parte a Oceanelor într'alta, atatu cei din Oceanulu nordicu, catu și din celu mediunare, în catu cu parere de reu au esperiatu unii venatori de Chiti, cumca acele locuri, unde s'au inquietatu, séu le au parasitu cu totulu, séu numai dupa cativa ani s'au re'ntorsu întrensele. — Capitanulu flotei francesci Favorit M. d'Escremont de Mancroix vorbesce în asta privintia, precum urméza:

„În anulu 1843 am intelnitu o multime de Chiti, pe lenga tiermurele mediunare, și nordicu al Islandiei. Mai alesu în lun'a lui Iuliu vineau cu turm'a la tiermure. Aci petreceau pana în lun'a lui Septembrie; dupa aceea plecau catra apusu spre insulele: Tristan, da Cunha, și spre tiermurii Paraguay, și Patagoniei.“

Caus'a desei stramutari a locului e venatulu; și acum de sute de ani nu se mai afla Chiti în m. mediterana, cu tote ca dupa marturisirea scriitoriloru celoru vechi, se scie cumca și acolo au fostu ore candu Chiti. Chitii cei mai menunti erau pe tempulu lui Plutarcu, și a lui Pliniu obieptulu pescariei în marea grecesca. M—i.

SENTINTIE SI CUGETARI.

Fa ceea ce merita respalata, ci nu o cere nici-decumu.

M. Claudius.

Cei invatiati potu petrunde afundu cu judecata loru, totusi esperiinti'a sanatósa ajuta mai multu; pentru aceea este mai bine de celu care a și veditu multe.

Camoens.

Între viclenia (astutiă) și prepusu (banuiala) este unu resboiu necontentitu. Numai între credintia și incredere este pace. Acela care invenina (otrăvesce) increderea, oh, acela omóra fiintiele viitoare în pantecele mamei lor.

Schiller.

OBSERVATIUNI STATISTICHE
despre cultivatiunea pamantului Europei.

Крештереа Вігелор.
(Urmare.)

Ма ка крештереа вігелор ші агрікълтѣра съ потѣ фі маі фолосіторіе, е де лінсъ а цінеа пропорціонеа între amendoе, ші а алеџе локъл каре есте взн пентрѣ вна ші пентрѣ алта. Ънеде пѣрдѣ але Елвѣдіеі, Саваздіеі, Тіролавлѣі, Піренеілорѣ, Јапоніеі с'аѣ алес фѣрте віне пѣта пентрѣ крештереа вігелор, фінд стерне де тот ші мѣнѣсе пѣсѣеріторіе де агрікълтѣрѣ; дін контрѣ ін Іспаніа, Скодіа ші Ірландіа лѣкрѣ фѣрте реѣ къ свѣтраг дела агрікълтѣрѣ шѣсѣріле челе маі інтінсе пѣскѣндѣле сѣ вітеле, ші прін ачѣста фак де агрікълторіі сѣнт конспрінші а еміграре, маі алес ін Скодіа ші Ірландіа.

Ачѣсть ерѣе економікѣ аз афлат-о економіі ші ін Ънгѣріа, Молдова ші Romania, внде се креск прѣмѣлте віте къ дазна агрікълтѣреі, шѣсѣріле челе ларѣі ші ферачі але ачестор дері кіатѣ маі мѣлт ла агрікълтѣрѣ ка ла крештереа вігелор. Ачѣста пѣ деѣе съ фѣл нічѣ одатѣ суре дазна агрікълтѣреі; внде е пропорціоне дрѣпѣтѣ între amendoе аколо маі віне се вор адопера економіі а меіора соіѣріле, декѣт а імѣвѣдіі пѣтерѣл вігелор.

Кѣ меіорареа соіѣрілор де віте се дікѣнг Оландезіі, Елвѣдіі, Ъерманіі, маі пре сѣс де тоѣі інсе Інглезіі; ачештіа тоѣі спенд сѣте марі не віте стрѣіне де соіѣ маі взнѣ, ші де алтѣ парте ерѣ се адоперѣ ін тот тіпѣ а консерѣа вітеле челе взне але сале.

Крештереа вігелор просперѣ віне прін пѣшѣвнѣ патѣралі маі алес ін Рѣсіа, Австріа, Іспаніа, ін маі мѣлте State але конфедерѣчѣнеі џерманіче, маі мѣлт ін Baden ші Віртемберг, апоі ін Молдова, Ъѣра romanѣскѣ; дін контрѣ прін міжлѣче артіфіціалі просперѣ маі верѣос декѣт орі внде аіреа ін Англіа ші ін Італіа де сѣс.

Челе маі де фѣрѣте віте domestіче ін Еѣропа сѣнт: воіі, каіі ші оіле.

Каіі сѣнт де маре імпортандѣ ін фреснепт економік ші мілітаре. Аста е кавса пентрѣ каре пѣн атѣта гріџе гѣверніеле Еѣропеі, маі алес де зн тіпѣ інкѣче, ка съ се імѣвѣскѣ пѣтерѣл ші съ се меіоре соіѣл каілор. Ін Еѣропа сѣнт асѣзѣі къ мѣлт маі пѣтерѣшѣі каіі декѣт інаінте къ доѣе сѣте де апі; аста віне де аколо, кѣм зік економіі, къ с'аѣ імѣвѣдіі маі таре ші е імпѣрѣдіѣ

маі віне авѣдіа пѣвѣлікѣ ші пріѣватѣ, с'аѣ імѣвѣдіі міжлѣчеле де комѣнікѣчѣне ші де траспорт, с'аѣ ампліат агрікълтѣра, с'аѣ інтродѣс ості марі ші ставѣрі, каре тоѣе аѣ лінсъ де каі мѣлѣдіі.

Каіі чеі маі взнѣ дін лѣте сѣнт чеі араѣештіі. Соіѣріле еѣропене с'аѣ меіорат къ челе араѣештіі ші къ челе де не кѣстеле Берѣеріеі, каре окѣпѣ локѣл прін дѣпѣ челе араѣіче. Каіі чеі маі репѣтаѣі ін Еѣропа креск ін Іспаніа, Англіа, ін виеде пѣрдѣ але Фрѣнчіеі ші але Італіеі, ін Danімарка, Прѣсіа orientале, Полоніа, Галідіа, Ънгѣріа, Ардѣл ші ін Елвѣдіа.

Боіі сѣнт неаперат пѣчесарі ла агрікълтѣрѣ, ші ін џенере ла тоѣѣ економіа пѣстрѣ, атѣт пентрѣ лѣкрѣл, кѣт ші пентрѣ продѣптеле лор. Боіі чеі маі взнѣ се афлѣ ін Елвѣдіа, Англіа, Оланда, Ънгѣріа, Danімарка, Ъерманіа, Рѣсіа; Рѣсіа, Danімарка, Молдова, Romania речен ін тот апѣл сѣте інсепнате дін еспѣртѣчѣвнеа воілор.

Сѣ зіче къ Ъерманіа аре 42,000,000 капете де вітѣ воѣскѣ, Франчѣа тот кам апѣ, Англіа кам 11,000,000, Прѣсіа 7,000,000, Австріа 7,500,000. Дѣкъ ва алтѣра чінеѣа пѣтеріі естѣа къ свѣрѣфаѣа ачестор дері, ва ведеа къ Англіа інтрече къ пѣтерѣл воілор не орі каре алт стат дін Еѣропа: де ачѣ апоі ва кѣпѣште ші ачѣеа кѣт фаче кѣлѣтѣра, каре пѣінеште лінса пѣшѣвнѣлор къ алтѣ міжлѣче артіфіціалі. Ші інтр'адевер, пѣ есте алт попор ін Еѣропа, каре съ міжлѣче атѣта карѣе ка Інглезѣл, съ креде къ пентрѣ ачѣеа ар фі апѣа тарі енглезіі. С'а кѣлѣлат къ Елвѣдіі воі прѣсте тот де зн прѣдіѣ де 170,000,000 франчѣі де Елвѣдіа.

Оіле дѣкѣ сѣнт де марѣ фолос ші неаперат пѣчесаріе ла економіа пѣстрѣ де касѣ пентрѣ карѣеа, лѣптеле ші лѣпа лор.

Лѣпа чеа маі фіпѣ ін Еѣропа е чеа дін Іспаніа; апоі чеа інглезѣ; вртѣзѣ чеа дін Ъерманіа, Боѣміа, Моравіа, Сілесіа, Сасоніа.

Маі віне де о сѣтѣ де апі ін кѣче тоѣе гѣверніеле Еѣропеі ші мѣлѣдіі прѣпріетарі пріѣѣдіі інѣркарѣ къ взн ѣепт а-ші меіора тѣртеле інтродѣкѣнд ѣерѣчѣі дін Іспаніа. Ін Англіа, Ъерманіа, Франчѣіа, Італіа, Ънгѣріа, Danімарка, Сѣѣдіа, Рѣсіа сѣнт тѣрѣме де оі спаніѣле, сѣѣ пѣта меіорате, парте але гѣверніелор, парте але пріѣѣділор. Чѣл маі маре пѣтер де оі се афлѣ ін Англіа ші ін Рѣсіа. Дн Рѣсіа зн прѣпріетаріѣ де міжлок аре кѣте 50,000 де оі. Мѣлте сѣнт ші ін Франчѣіа, Ъерманіа, Тѣрчѣіа, Іспаніа, Прѣсіа, Австріа. Ін Ардѣл чеі

таї тарї пропріетарї де ої свѣт Romanii дин църциле Савинїѣлѣ шї але Брашовѣлѣ.

Вермїи де тѣтасѣ.

Кѣлтѣра вермїлор де тѣтасѣ ла Ромжїи ѣ маї кѣ тотѣл некѣпоскѣтѣ; алтор попорѣ инсе адѣче венїтѣрї фѣрте взне че ѣ дрепт не лжнѣ грїцѣ спеціале, ма тотѣшї фѣртѣ де остепелѣ страордїнарїѣ.

Мѣтаса чеа маї взнѣ ѣ чеа дин Pedemonte, апої чеа дин знеле църдї але Венеціѣ, зрїмѣзѣ чеа дин Тоскана шї Сїціліа. Чеа маї мѣлтѣ се фаче ин Італїа, взма ин Ломбардіа-Венеціа сѣ фаче атѣта кѣтѣ ин тѣтѣ Франчіа шї Іспанїа.

Вермїи де тѣтасѣ ѣ цѣтреск кѣ фрѣнзе де фрѣгарї, дн знеле църдї але Сїціліѣ кѣлегѣ фрѣнза де дѣеорї ин ан, ин църдїале Неаполѣ шї кѣтѣ де тѣеїорї. Фрѣнзеле прїме свѣт тотѣвзна маї взне пентрѣ вермї, пентрѣкѣ фрѣгарї-шї перд пѣтереа дѣкѣї деспоїѣ де фрѣнзѣ маї де мѣлтеорї интрѣшн ан. Езропа нѣ се ажнїде кѣ тѣтасѣ кѣтѣ се продѣче ин интернѣ еї. Се импѣртѣ мѣлтѣ тѣтасѣ асіатїкѣ маї вертос ин Англіа.

Дерегѣторїлор поитрїї, карїи свѣт ин релѣчїзне маї де апрѣне кѣ Ромжїи, сѣ кѣвїне ка сѣї індемне кѣ кѣвентѣл а интрѣдѣче кѣлтѣра вермїлор де тѣтасѣ, шї а мѣїорарѣї соїзрїале вїтелор.

Вѣпатѣл шї Пескѣрїтѣл.

Кѣ тѣте кѣ ин Езропа се импѣдїнѣзѣ вестїеле селѣватїче крескѣнд кѣлтѣра; тотѣшї вѣпатѣл окѣпѣ шї цѣтреште дѣкѣ мѣлте персѣне, знеле стате траг венїтѣрї взне дин вѣпат. Рѣсіа вїнде ин тот авѣл пѣї де 5,000,000 рѣэле. — Пескѣрїтѣл ин апеле челе дѣлчї дѣкѣ нѣ ѣ де пѣдїлѣ инсемпѣтате пентрѣ знеле стате езропене, ма пескѣрїтѣл де маре ѣ кѣ мѣлт маї импѣртанте, нѣ взма пентрѣкѣ дѣ цѣтремент шї окѣпѣчїзне ла пентерате персѣне, ма ин спечїе пентрѣкѣ дѣ Стателор тарїтїме тѣрїнарї вїне депрїшї шї тарї. Кѣтѣ тречере аѣ Пїлодїї, шї тарїнарїї взнї штїѣ вїне пегѣцѣторїї чеї че аѣ де а фаче кѣ Індіеле, Амерїка, Австралїа ш. а. шї дѣкѣ шї маї вїне чеї че аѣ а се вате пе маре. Англіа интрече шї ин ачест рат не тѣте алте Стате; дїне локѣл прїм интре пѣтерїале дин лѣме.

Пескѣрїтѣл чел маре сѣ фаче инсе де сочїетѣдї (compagnie), нѣ де прївадї; пѣдїнї прївадї свѣт ин старе а кострѣї о пае, шї а о ітѣрѣка кѣ тѣте челе де лїпсѣ, шї карїи ар шї пѣтеа нѣ-шї перїкїлїгѣ сїнгрїї капїтарїѣл, ма се іносодек маї мѣадї, кѣ дѣкѣ шї перд нѣ перд тот. Асоціачїїнїле с'аѣ фѣкѣт акѣт мїжлок знїверсалѣ де а се ітѣвогѣдї. Австрїа шї Цѣрманїа мерїдїонале скѣте

венїт взнїшор дин пескѣрїтѣл Дѣнѣрѣї, Цѣрманїа сентетрїонале дин Елѣа, Рѣсіа дин Волга, Дон, Днїепер, Швеціа, Елѣвѣціа, Рѣсіа, Бѣлѣгїя атѣт дин пѣрїї кѣт шї дин лѣкѣрї. $\frac{1}{5}$ а попорѣчїзнѣї езропене се цѣтреште дин пескѣрїтѣл ин маре шї ин апѣ дѣлчї.

Прѣдѣптеле мїнералї.

Ин Цѣрманїа, Бѣлѣгїя шї Транссїланїа свѣт челе маї пѣтерѣсе вѣї де метал, апої ин Англіа, Франчіа, Швеціа, Норѣвѣдїа шї Рѣсіа, ачѣста арѣ вѣїле челе маї мѣлте ин Асіа. Мѣлте металѣ свѣт шї ин мѣнцїї Іспанїѣї шї Португалїѣї, ма ин цѣрїле ачесте вѣїле де азрѣ шї де арѣнт свѣт тарѣ пѣрѣсїте, пентрѣкѣ колонїеле амерїканѣ ин темп індѣлзїгат ле-аѣ дат азр шї арѣнт фѣрте мѣлт. Ин Італїа шї Елѣвѣціа нѣ се скѣте дин вѣї фолосѣл карѣ с'ар пѣтеа. Ин Тѣрчіа се скѣте фѣрте пѣдїн. Мѣнцїї Ромжїи дѣкѣ аѣ металѣ, ма вѣї де метал Ромжїиа н'арѣ, маї ан ерѣѣ сѣ дескїдѣ вѣї вѣчїнїї дедїнокѣло, ма — фїѣ зїс спре опѣреа Цѣреї — патриѣдїї ренѣртарѣ вїпторїѣ ин Адѣнѣреа цѣенераре, шї мѣнцїї патриѣї скѣпнарѣ пентрофанадїї де оменї. Ин Данїмарка шї Оланда свѣт фѣрте раре прѣдѣптеле мїнерарї, чеа дїнтѣї н'арѣ нїчї тѣкар марморе комѣнѣ. — Дѣлѣ а калкѣлат кѣ Езропа тѣтѣ траѣе венїт не ан дин вѣї ин валѣре де 600,000,000 франчї.

Езропа ин попорѣчїзне арѣ мѣлт маї пѣдїн азр дѣкѣт Амерїка. Ардѣлѣл, карѣ пентрѣ азр ѣ Брасїліа Езропѣї, нѣ дѣ маї мѣлт де 3000 марче де азр не ан, Бѣлѣгїя 1500 марче, дѣкѣ шї маї пѣдїн дѣ Цѣрманїа шї Швеціа. Ин Франчіа, Енглїтера свѣт взма семне де вѣї де азр; Рѣсіа траѣе дин Сїверїа ла 3000 марче, ин анії де кѣрѣнд дѣкѣ шї маї вїне; цѣра азрѣлѣї ѣ Калїфорнїа шї Австралїа мїнеле челе де азр але Калїфорнїѣї леаѣ прѣдїкат Газета де алтеорїї, нѣ ѣ де лїпсѣ але маї сїзнѣ, маї де лїпсѣ е а овсерѣа пентрѣче нѣ скѣде прѣдїѣл азрѣлѣї кѣнд скѣт атѣта мѣлдїме де азр дин вѣїле Калїфорнїѣї шї але Австралїѣї? аста вїне де аколо, кѣ ачест азр пѣп' акѣт а рѣмас не лок ин Калїфорнїа о парте, алта ин Енглїтера; дѣкѣ нѣ с'а лѣдїт прїм Езропа ка сѣ прѣдѣкѣ скѣдѣреа азрѣлѣї кѣ мѣлдїмеа са. Кѣ тѣте ачесте Белѣдїїл шї Оланда аѣ афлат кѣ вїле а десмонета азрѣл, адекѣ а-л сокѣтї пѣта ка о тарѣфѣ комѣне, нѣ ка монѣтѣ, пентрѣка авѣдїеле пѣвлїче шї прївате сѣ нѣ фїѣ еспїте ла флѣнтѣчїзнї пентчетате, шї сѣ нѣ скѣдѣ аша рѣпене кѣт се мѣлдїеште маса азрѣлѣї, карѣ се пѣтїе ин цѣр-

кълчѣне. Къ месѣра ачѣста аѣ маѣ врѣт джкъ а impedeка шѣ еширеа ардѣнтлѣ дѣн дѣръ, фѣндкѣ ардѣнтлѣ маѣ алес Оландеилор ѣ фѣрте де лѣнсъ пентрѣ котерчѣлѣ in Kina, фѣндкѣ Kineziѣ нѣ врѣѣ съ примѣскѣ декѣт монетѣ де ардѣнт.

Европа аре маѣ мѣлт ардѣнт декѣт аѣр, тот п'аре атѣт ка Амерѣка. Бѣле челе маѣ вѣне де ардѣнт свѣт in Цѣрманѣя шѣ Бѣгѣрѣя; але Цѣрманѣя даѣ 150,000 марче не ан, але Бѣгѣрѣя 100,000. Дѣпъ ачесте вѣне Ардѣлѣл.

Аратѣ се скѣте in Европа 400,000 чентенарѣ не ан, дѣндре карѣ 200,000 вѣн не Англія, 80,000 не Рѣсѣя, 54,000 не Пѣрсѣя шѣ Сведѣя. Имѣлѣреа стрателор ферате шѣ а машинелор а имѣлѣт шѣ продѣнтлѣ аратѣл.

Фер Европа аре фѣрте мѣлт, нѣ нѣта пентрѣ индѣпензеле сале, чѣ шѣ пентрѣ еспѣртѣчѣне. Англія дѣ маѣ мѣлт тѣкаркѣ ферѣл енглез нѣ ѣ де каретате партеколаре. Ферѣл Англіѣя ѣ элементлѣ чел маѣ де фрѣнте а превалендѣя сале економѣче, пентрѣкѣ авѣнд фѣрте мѣлт пѣте фаче мѣлте макѣне шѣ страте ферате. Кѣ авѣнданѣа ферѣлѣ дѣпъ Англія врѣмѣзъ, Франчѣя, Цѣрманѣя, Рѣсѣя, Сведѣя, Норвеѣя, апоѣ вѣне Бѣгарѣя, Ардѣлѣл, Галѣя, Бѣковѣна, Италія, Испанѣя, Белѣѣлѣ.

Европа скѣте не ан 13,000,000 чентенарѣ де фер, де ачѣ вѣн не Англія 5,000,000, не Франчѣя 3, не Рѣсѣя 2 $\frac{1}{2}$ милѣонѣ, не Сведѣя кѣ Норвеѣя, шѣ Австрѣя кам кѣте зп милѣоне шѣ жѣметате, челе лалте дерѣ скот маѣ нѣдѣн. Сведѣя, Стѣрѣя, Ломбардѣя даѣ ферѣл чел маѣ вѣн, ренѣнт ѣ шѣ ферѣл дѣн инсѣла Елѣ шѣ де Натѣр.

Деспре индѣстрия манѣфантрѣче а Европѣя.

Стареа ардѣлор шѣ а манѣфантрѣлор знеѣ дерѣ депѣнде маре парте дела клѣмѣ, дела каретатеа шѣ копѣя продѣнтелор прѣме, дела датѣнеле локѣиторѣлор дерѣ шѣ дела леѣиле еѣ економѣче. Индѣстрия Европѣялор астѣлѣ ѣ мѣлт маѣ интѣнсъ шѣ маѣ мѣѣоратѣ ка инѣнте кѣ 150 де анѣ; де знде вѣне ачѣста? вѣне де аколо, кѣ Европѣя с'аѣ шѣтѣт фолосѣ кѣ шѣтѣнѣеле фѣсѣче шѣ математѣче; апоѣ аѣ фѣндат колонѣя in челемалте пѣрдѣ але лѣмѣя; дела колонѣеле ачесте адѣк in Европа о мѣлѣдѣме де матерѣя прѣме, каре ле манѣфак in Европа шѣ апоѣ ѣрѣ ле трѣмет in колонѣя, знде аѣ грѣчере фортѣ секѣрѣ шѣ предѣѣрѣ вѣне. Афарѣ де ачесте европѣя се шѣтѣ интокѣя маѣ вѣне дѣпъ плекѣрѣле, комодѣл шѣ плѣчерѣле ѣменѣлор, декѣт локѣиторѣя челоралалте пѣрдѣ.

Манѣфантрѣеле инфлоресѣ, вѣне кѣ in градѣ дѣ-

верс, in Англія, Франчѣя, Белѣѣлѣ, Цѣрманѣя, Елѣвѣдѣя шѣ in зпеле пѣрдѣ але Италіѣя; чѣѣ дѣнтѣя in манѣфантрѣя свѣт inсе Англіѣя, Белѣѣлѣ Франчѣя, ма Англіѣя i интрек не тодѣ. Чѣ ажѣтѣ интѣндереа шѣ перфѣнчѣнментлѣ индѣстриѣя манѣфантрѣче in Англія? ѣкѣ чѣ: нѣсѣчѣнеа дерѣя интѣрѣ але ла апѣсѣла Европѣя, колонѣеле сале челе мѣлте каре ле аре in пѣрдѣ дѣферѣндѣ але глобѣлѣя пѣтѣжѣнтеск, мѣлѣдѣмеа ферѣлѣ шѣ а кѣрѣвѣнелѣя, каре се чер ла констрѣйреа шѣ мѣнѣареа машинелор, шѣ пѣдѣна ферачѣтате а пѣтѣжѣнтлѣя каре-ѣ констрѣнѣче не енглезѣ а продѣче манѣфантрѣе мѣлте ка съ аѣвѣ чѣ че адѣче вѣкате in цѣра лор дѣнтр'алте дерѣ.

Индѣстрия манѣфантрѣче стѣ не град маѣ де жосѣ in Испанѣя, Портѣгалия, Далмѣя, Сардѣнѣя, Сѣлѣя, Галѣя, Полонѣя, in пѣрдѣле де т. нѣпте шѣ де ресѣрѣт але Европѣя рѣсѣнтѣ шѣ тѣрчѣнтѣ.

Чѣ мѣжлѣче аѣ адоперат Стателе европѣе пентрѣ инѣнтареа индѣстриѣя манѣфантрѣче?

Мѣжлѣчеле шѣ проведѣментеле челе маѣ де фрѣнте, каре ле-аѣ адоперат Европѣя спре а инѣнтаре индѣстрия манѣфантрѣче, свѣт зрѣнтѣѣрѣеле:

I. Бѣле Стате аѣ опрѣт де тот ка съ нѣ се адѣкѣ нѣчѣ о манѣфантрѣя дѣнтр'алт Стат стрѣн, месѣра аста се нѣменѣте де полѣтѣчѣ сѣстемѣ проѣвѣтѣвѣ: алте стате н'аѣ опрѣт де тот импортереа манѣфантрѣелор стрѣне, чѣ нѣта а маѣ лѣмѣтат-о, аѣ опрѣт адѣкѣ ка зпеле манѣфантрѣя съ нѣ се интродѣкѣ де лок, кѣт есте п. е. тѣвѣкѣл, правѣл де пѣнѣкѣ, сѣѣ съ се интродѣкѣ нѣта не лѣнѣг о даре маѣ маре о маѣ мѣкѣ — ачѣстѣ месѣрѣ о нѣмеск полѣтѣчѣ сѣстемѣ протѣнтѣрѣѣ in спѣчѣе, кѣ тѣте кѣ сѣстемѣ проѣвѣтѣвѣ джкъ есте протѣнтѣрѣѣ, фѣндкѣ протѣче сѣѣ апѣрѣ индѣстрия нѣчѣнѣале in контра челеѣ стрѣне. Полѣтѣчѣя де сѣстемѣ протѣнтѣрѣѣ кѣцѣтѣ аша: дѣкѣ вом лѣсѣ ка съ интре in цѣра нѣстрѣ манѣфантрѣя дѣнтр'алте дерѣ, знде свѣт фаврѣче маѣ мѣлте, каре даѣ марѣ де каретате маѣ вѣнѣ шѣ маѣ еѣтѣнѣ, атѣнчѣ фаврѣчеле нѣстрѣ нѣ вор пѣтеа дѣнеа конкѣрѣндѣ кѣ фаврѣчеле стрѣне, попорѣл нѣстрѣ ва кѣтѣпера марѣ стрѣнѣ шѣ маѣ вѣнѣ шѣ маѣ еѣтѣнѣ, прѣн зрѣтаре фаврѣчеле нѣстрѣ вор кѣдеа, нѣ вом аѣеа знде се не аѣезѣт капиталеле кѣ довѣндѣ, ванѣ нѣстрѣ вор терѣе in дерѣ стрѣне пентрѣ шѣрѣле каре ле вом кѣтѣлѣра де аколо, тот ла стрѣнѣ вор терѣе шѣ матерѣеле нѣстрѣ прѣме (инѣл, кѣпѣна, лѣла ш. а.) шѣ джкъ кѣ предѣѣрѣ свѣзѣте ка апоѣ се ле кѣтѣлѣрѣт ѣрѣ дела

ѡи кз прѡдѣврї маї редикате: ашадар, зїк еї, съ нз лъсѣм ка се интре ин дѣра нѡстрѣ манѡфантѣрї стрѣине тѣкар пѣлѣ кжнд не вом адъче фаврїчеле ла старе ка съ потѣ дїнеа конкѣрїндѣ кз фаврїчеле стрѣине; съ прѡдъчем ин дѣра нѡстрѣ нї матерїеле прїне нї манѡфантѣреле де каре авем лїпсѣ, нї съ не тѣлѣнїм кз челе че креск нї се пот прѡдъче нї манѡфаче ин пѣментѣл нѡстрѣ, кз аша вор ретѣнеа нї ванї ин дѣрѣ, вор черкѣла интре нѡї спре фолосѣл нѡстрѣ нї нз вом ѡї трївѣтарї стрѣїнїлор.

Економїстїї се дїспнѣтъ демѣлѣт асѣуре честеї сїстеме. Есемплѣл прїм л-аѣ дат Венедїанїї, л-а врмат Англіа, Франчіа, Рѣсіа, Австріа нї тоге челедлате Стате европене маї тѣлѣт о маї пѣдїн. Англіа инсе, кѣм ам овсерват нї маї наїнте, а интродѣс ин анїї маї де кѣрѣнд сїстема скїмѣлѣ лїбер, каре ласѣ лїберѣ импѣртареа манѡфантѣрелор стрѣїне ин Англіа, пентрѣкѣ енглезїї нї-аѣ адѣс индѣстріа лор ла вн град атѣт де иналт кѣт нз се тем де конкѣрїнда манѡфантѣрелор стрѣїне печї ин нїаделе де акасѣ печї ин челе стрѣїне.

II. Дѣлѣче аѣ венїт одатѣ ла конвїндере, кѣткѣ ар ѡї дамнѡсѣ лїбертатеа чеа авсолѣтъ де комерчїї ин импѣрѣжѣрїе де асѣзїї, Цертѣнїї дїн Рѣсіа аѣ ѡндат о сочїетате, каре е комсѣс дїн чеї маї де ѡрѣнте четѣдїанї; сконѣл сочїетѣдїї е а прївергіа ка съ се дѣкѣ интрѣ тнлїнїре тѡте леціїле; каре опреск манѡфантѣреле стрѣїне: содїї тодї с'аѣ овлегат а нз фаче вс де печї о тарѡф стрѣїнѣ, нї а конлѣвра ин тот тїпѣл ка съ кжнтїце тречере нѣмаї тѣрѡїлор содїлор сеї. Преа адевер, инѡрїкомат мїжлок де а инанїтаре нї де а прѡтеце индѣстріа націонале нїн кѣнтра челеї стрѣїне, ма опрїеа ачѣста авсолѣтъ ин регѣл о воеск нѣма фаврїкандїї, мештерїї; маселе попѡрелор маї тѣре дѡреск лїбертатеа индѣстріеї. Бнѣврїї дїкѣ аѣ инчеркат маї ан а редїка индѣстріа пѣчїзнале, ма с'а афлат кз ла атаре скон се чере маї тѣлѣт нѣтере морале пѣчїзнале декѣт леції оупрїтѡрїе, вїне кз нїчї ѡеентѣл ачестѡра дїкѣ нз се пѡте пегаре. Пѡте кз дїнтре попѡреле челе маї нїчї нѣма ин Сасїї дїн Ардѣл се афлѣ атѣта нѣтере морале пѣчїзнале ка не лжнѣг прївїлеціе вѣне съ потѣ свѣдїнеа индѣстріа манѡфантѣрїче ин гретїл сеї ин кѣре де сѣте де анї; нѣма талантѣл фїїлор лїї Ісраїл кз знїзнае лор чеа пѣчїзнале се маї пѡте дїнеа ин ѡрѣнтеа комерчїлѣлї фѣрѣ де прївїлеціе; съ не мїлнїтм де знїзнае ачестеї пѣ-

чїзнї талантѡсе, нї съ контїнѣтм а черка мїжло-челе индѣстріеї манѡфантѣрїче.

III. Бнѣл дїнтре мїжлочеле челе маї аданте сїре инанїтареа индѣстріеї манѡфантѣрїче сѣнт машїнеле, кз машїнеле се крѣдѣ темпѣл, спеселе нї адесеорї адѣк прѡдѣнте маї вѣне; ма сперїїнда аѣ арегат кз машїнеле нѣма аколо сѣнт фолосїтѡрїе оменїмеї, внде лїпсеск мѣлї лѣкрѣтѡрїе, дїн нѣнтрѣ елеї сѣнт чеї маї тарї дѣстанї аколо, внде ераѣ инведадї оменїї маї наїнте а-нїї кѣнтіга мїжлочеле вїедеї кз лѣкрѣл мѣлїлор ин фаврїче. Де кжнд с'аѣ интродѣс машїнеле ин лѡкѣл мѣлїлор оменештїї, де атѣнчї аѣ ретас фѣрѣ де лѣкрѣ нї перїторї де ѡѡме мїлїонї. Пѡте шервї де есемплѣл Енглітере, еа пѡте прѡдѣче тарѡф тѣлѣт нї маї ефїтнѣ кз машїнеле сале челе тѣлѣте, ма акѣтм де тѣлѣт аѣ инчепѣт а кѣпѡште оменїї, кз машїнеле с'аѣ имѣлїт пресе тесѣрѣ нї с'а пер-фенчїлнат преа тѣре аргеа де а рѣнї лѣкрѣл оменїлор нї мїжлочеле вїедеї. Авѣсѣл машїнелор а авѣт инѡлїндѣ реа нї ин внеле дѣрї контїненталї, п. е. ин Елведїа, Сїлесїа, Белдїї нї Сасонїа, внде имѡгѣдїрѣ не нѣдїнї интренпрїзетѡрї нї серѣчїрѣ не атѣдїа операрї лѣжндѣле лѣкрѣл. Кз тѡте ачесте всѣл машїнелор аѣ ажнѣс а ѡї о печесїтате пентрѣ пѣчїзнале каре аѣ де а се лѣпта кз конкѣрїнда стрѣїнѣ, маї алес ин нїаделе естере, алт-мїнтре тот фолосѣл с'ар нѣта не партеа пѣчїзнаї каре адоперѣ машїнеле ин контра челеї че лѣкрѣ нѣма кз мѣнїле.

IV. Бнѣле дѣрї фїїтѡсе пентрѣ манѡфантѣреле лор аѣ интродѣс ѡфїдїе де инспенчїзне пентрѣ инанїтареа индѣстріеї манѡфантѣрїче. Детѡрїа естор ѡфїдїе е де а есамїна тѡте прѡдѣнтеле инанїте де че с'ар еспѣрта ин дѣрї стрѣїне; кз ачест тїп се импедекѣ алтерѣчїзнае нї скїтѣвѣреа тарѡелор, нї лї-се консерѣл прѣдїл нї репѣтеле антїк. ѡфїдїе де ачесте с'а интродѣс ин внеле пѣрдї але Цертанїеї, маї алес пентрѣ фаврїкателе де инѣ нїїде лжнѣ. Ин Ценева есто вн ѡфїдїѣ де инспенчїзне пентрѣ свѣдїнереа репѣтѣчїзнаї фаврїчелор де орїѡрїе нї де цїѡїеле. Ин Сведїа тот фаврїкаторїл де фер е детѡрїѣ а-нїї семна тарѡфа кз тїмѣрѣл пропрїї. Ачѣстѣ тарѡф се есамїнѣ фѡрте кз де амерѣнтѣл инанїте де еспѣртѣчїзне нї нз се свѡере ка съ есѣ дїн стат дѣкѣ нз е де каретатеа ачееа каре аѣ мандїнѣт пѣл'акѣтм де атѣта тѣмѣл кредетѣл тарѡїлор де фер сведезе, нї ле-а фѣкѣт нѣме де сѣнт черкате маї тѣлѣт декѣт тѣрѡїле алтор дѣрї.

V. Маї то̀те г̀вєрнїеле шї дерїле инчївї-
рїте де асгъзї даѣ прївїлеѣе (прїватїве патенте)
а̀вторїлор, карїї аѣ ф̀хькт про дескоперїре вер меїо-
рамент ин орекаре пам де индсгьрїѣ; прїп ачєста
пе зн тжшп детермінат се асекгър дескоперїто-
рїлзлї о меїораторїлзлї есклєсїवल ф̀ршт ал опереї
сале сьв кондїчїзне, ка дєкъ ва трече термінзл
префїнт (де 5, 10, 15 .. анї), а̀тзлчї сь фїѣ де-
торїѣ а фаче к̀поскьт пьвлїкьлзлї дескоперїреа
сєѣ меїораментазл кз то̀те партєкларїтѣдїле селе.
Прївїлеѣеле ачесте респннд взпелї к̀вїпнѣе, пьл-
дѣтеск интересл инвенторїлзлї, денїтентъ снїретзл
инвенторїлор шї ал перфенчїзнаментзлзлї индсгьрїеї,
шї кз ачєста тьлате дескоперїрї се манѣн ин зс,
каре алтїнтре аѣ нз с'ар фї ф̀хькт аѣ нз с'ар фї
прапекат. Днеле г̀вєрнїе, к̀нд є ворьва де неште
дескоперїрї де таре фолос пентрѣ то̀дї, пьлгеск
инвенторїлзлї сьте тарї, шї рескьтнѣрѣ дескопе-
рїреа ка сь се ланеде де прївїлеѣїѣ шї сь факъ
к̀поскьт пьвлїкьлзлї дескоперїреа индатъ; знзї
франчез маї ин анї трекудї і-аѣ пьлгїт г̀вєрнїл
12 тїї де франчї пентрѣка сь к̀вїпнече пьвлїкьлзлї
методьл де а пьстра пόμεле песте їєрнѣ.

(Ва зрпа.)

НЕОЛОШСМЪЛ.

VI.

(Казлѣ.)

О сїнгър ѡсєрєвчїзне маї авем кз каре вом
шї инкеїа. Лїмьа ром., не лжпгъ то̀т тьлдїмеа
фортемор де каре се взкьр шї асгъзї, пердѣ
тогъшї тьлате форте: о окїре дн кьрдїле челе
векї вєсерїчєштї ажнѣ снре а не конвїнѣе де
ачєст адеьр; дн матерїа лїмьеї пердърѣт шї
маї тьлат.

Деторїа скрїїторїлор єсте а рєстїтвї шї зса
фортеме шї к̀вїпнтеле пердъте; а єсїла челе вар-
варе фьр пєчї-о кьрдаре; а интродьче романе кз
днделєнчїзне та фьр преѣтаре, шї а ле їмьрѣка
то̀те дн вєштїнте паѣїзналї.

Дакъ се dedace ромънл дн тїпнърї трїете
кз вєштїнте варьаре, пентрѣче сь нз се пόμε
deda асгъзї єршїї кз челе романе? Аѣ дорѣ
днпїнте де славъ, пьдежде, драгосте, сь нз
фїѣ авт ромънл к̀вїпнтє пентрѣ ачесте їдеї
дналте? Че се зїчї апой де ачєї скрїїторї але
кьрор опере, де алтїнтреа агжт де стрьлчїте,
ѣет маї алєс де к̀вїпнтє тьскьлєштї каре,
фїрєштє, чєа маї таре парге а ромънлор нз ле

прїчєпе. Нз то̀дї ромънїї сьнт деторї а инвєда
лїмьа тьскьлєскъ. Іо знл нз штїѣ тьскьлєштє;
шї к̀нд аш инвєда, нзтаї пентрѣ ачєєа аш инвєда
ка кз агжт маї сєкьр сь пот арєта кжт десонаре
пєсфєрїтѣ продък к̀вїпнтеле тьскьлєштї дн лїмьа
ромънл; аш инвєда, снре а пьтєа стрїга маї кз
конїтїнѣѣ шї маї кз ресьнет кьтрѣ то̀дї, ка
сь-шї днторѣѣ фаѣа кз ороре де кьтрѣ тот кз-
вжнтлзлї тьскьлєск.

Днтр'ачєєа, прєкьт дн то̀те лькьрїле оме-
нентї, асємїнеа ва днкъ шї маї тьлат єсте де
лїнєѣ интрѣ десволтареа лїмьеї а терѣ днпїнте,
кжт зїсєрѣт, фьр преѣтаре, та кз тьлат дн-
дєлєнчїзне. Днїї се апькъ, а скрїє зн артїкьл де зече
ржндърї; пнпїнте де а се апька шї-а проьс а воѣї
дн ачєл артїкьлзлш то̀те к̀вїпнтеле кжте єс ин вер,
ал, шїзнє, рт. Нз штїѣ к̀ндї вор афла пьлчєре
а пєтрече зн асємїнеа артїкьл, афаръ пόμε де чєї
че се окнѣ кз черчетареа ерорїлор де лїмьѣ.
Пόμε отьл скрїє прєвїне ромънєштє фьр пїчї-зн
варварїст, шї тогъшї сь нз снїтжнте де тот
пїчї кїар не инкїнторїї варварїєлор.

Нз маї меморѣт Штїїнѣа каре totdeasna
єсте conditio sine qua non снре а скрїє шї ворьї;
чї адаѣѣт а маї фї де лїнєѣ ѡсєрєварєа кз чєа
маї таре скьтнѣтате а сїнтасєї шї фрасєлор лїмь-
еї ромънє: ачесте се пот инвєда дєла пєпор, дн
кьрдїле скрїїторїлор чєлор взпї, векї шї пої; шї
ин снєдїє, дн кжт пентрѣ сїнтасъ, нз се пόμε
дїєпьта зн лок де фьржте скрїїторїлор дн Прїнчї-
пате прєсте тот ворьїнд, фьдїнд днєѣ де варьа-
рїстїї лор. Алтъ рєгълъ ар фї, а штї зса к̀вїпн-
теле векї чєлє пердъте, шї к̀вїпнтеле пόμε де каре
авем лїнєѣ, кз о тьсєрѣ индєлєптъ, шї кз о атаре
тьсєстрїѣ алє прєсгьра прїнтре чєлє де то̀те зїлєлє:
кжт пїчї сь паръ, фїїнд векї, де тот ржнчєде; пєчї,
фїїнд пόμε де тот инсолєнѣї, чї сь стрьлчєскъ
дн лїмьѣ ка стєлєлє не фїртаментазл черьрїлор:
нзтаї аша вор вєнї пьлкъте тьтърор. Баръ сь ле
єсарєдї фьр тьсєрѣ, шї фьр алєѣере шї гьст
адеьрѣт; адвєрсарїї дн чє ин чє тот маї тьлат лє
вор зрї, кїар шї дн амїчї кз днчєтл лє вор
пьрєсї, шї дн зрѣт кз то̀дї вор стрїга „Insolens
verbum.“

А скрїє вїне є тьсєстрїѣ, шї тьсєстрїа дєвє
стъдїатъ. Нзтаї тьсєстрѣа де лїмьѣ штїї продъчє
ачєл концерт мїнзнат армонїос днтре палїдеѣа
чєа вєпєрандъ а к̀вїпнтєлор векї чєлор рєпвїатє;
їнтре повтатєа вїгорѡсъ шї к̀рїосїтатєа дєлєпгнтє
а чєлор пόμε; шї їнтре дєдарєа кз чєлє де то̀те

зілеле; in кѣт кѣвнтеле вѣтрѣне — „dand стръ-
лвчире кѣвнтѣрїї атѣт prin авторитатеа
вѣтрѣнедеї, кѣт шї грація повтѣдїї кїар
пентрѣкѣ свѣт пѣрѣсїте (Quintil) — съ im-
прїмѣ тѣтлор ачел сїмдемїнт de devođzїне чеї im-
прїмеа челор антїчї сїлвеле сакре in каре шї до-
сѣшї ороѣра дептентеа релелїзне; дїн челе de тоте
зілеле респентѣндѣсе челе ввне, шї кїар пентрѣ
тепачїтатеа лор, in кѣвнтаре кѣ локѣл дїтѣїї
опорѣндѣсе; челе реле дїмпурепнѣ кѣ тотѣ лелїз-
неа варварїстїлор арѣвкѣндѣсе не алтарїѣл кѣр-
дїреї лїмвелї de кѣтрѣ тодї ardepe съ-се адѣкѣ
опоѣреї еї; ерѣ кѣвнтеле челе поѣе, prin атаре
metod дрепт шї седѣкѣторїѣ, аша съ-се вїрескѣ
не пештїѣте кїар шї дї гѣра шї пѣна адверсарїѣ-
лѣї ка некострїне de нїмене съ-се дептенте дї
зрѣмѣ стрїгѣнд: „Juvenum ritu florent modo nata
vigentque; Debemur morti nos nostraque.

Аша фаче тѣестрѣл: талантѣл лѣї интїнеренте
челе векї; челе поѣе ле фаче пѣкѣтѣ челе реле
зїтате; амѣцеште prin тѣестрїа са не дїсѣшї
адверсарїѣл каре сїнгѣр ле адмїрѣ зїтѣндшї кѣ
ле контемпнеа; пентрѣкѣ тѣестрѣл тоте ле ado-
перѣ ла локѣл шї ла тїмпѣл сеї, стїлѣлї дѣ ва-
рїетате делїдїосѣ, фрѣтсеѣла лїмвелї о фаче дївїнѣ
prin артеа са, ерѣ штїїнда о фаче оїент de пе-
тречере пентрѣ тодї. Дїн контрѣ, дїн пѣна
скрїїторѣлї ordınarїѣ тоте вїн зрїте, шї челе мо-
дерне, пентрѣкѣ нїчї знеле нїчї алтеле нѣ ле ашѣзѣ
амѣсзрат лелїлор *artis scribendi*.

Атїнсѣрѣм знеле дїн рѣгѣлїле че ар ої de а
се зрїта инкѣт пентрѣ модѣл шї желѣлї de а форма
кѣвнтеле поѣе, шї а ренвїаре челе векї. De алт-
мїнтреа, дїн партене, преавѣкѣрос кѣнѣнїтет, кѣ
свнтет маї индемѣнателї а пѣне ачесте шї алте
асемени порте, декѣт фортѣндїї а ле зрїта: пре-
кѣт адесе, е маї шїлор не de о мїїе de орї, а фаче
лелїї декѣт а лѣкра дїн конформїтате кѣ дїкселе.

Ма дакѣ нѣ не есте ертат тѣтѣлор а ажнїце
ла ачел пѣнт de перфепчїїне, тодї дїсѣ свнтет
їндеторатїї а не апропїа, пентрѣкѣ лїмѣа есте на-
дїїзнеа, еа есте їсторїа трекѣтѣлїї, паладїѣл вїїто-
рїѣлї еї, тѣртѣрїа орідїнїлор шї кѣмпѣдїелор еї,
а штїїнделї шї артеї, а кѣдетѣреї сїмдемїнтелор
шї лѣкрѣрїлор, а глорїелор шї неферїчїрїлор на-
дїїзнеї: екѣ пентрѣ че есте їндеторат тот ромѣ-

нѣл а о дївѣѣа кѣт се поѣте маї вїне: „neque tam
id mihi Oratoris boni quam Civis Romani proprium
esse videtur.“

Alpaila,
unu Sarsaila din Ardėlu.

МОТОКЪЛЪ (Котоїѣлѣ, catus) СЪЛВАТЕКЪ ШИ КОКОШЪЛЪ.

(Дїн Фавзлеле парокѣлї дїн Бечкерекѣлѣ мїкѣ шї
катекетѣ дїн Арадѣ, Dїмїтрїе Дїкїндеалѣ, дїптокма.)

Мотокѣл сълватек принѣндшї вїн Коконш, дї
спїне кѣ ва съл отоарѣ, пентрѣ кѣ ел кѣнтѣ шї
стрїгѣ тоатѣ поантеа, шї нѣ ласѣ пре бменї съсе
odїхнѣскѣ дїн паче; ерѣ Коконшѣл аї зїс: кѣнтареа
теа поантеа есте пѣкѣтѣ бменїлор шї ле е драгѣ,
кѣ дѣпѣ кѣнтареа теа кѣноск дїн че врѣте есте
понтѣа, шї кѣї дї есте de вре о трѣвѣ, ел се
скѣлѣ, ерѣ кѣї нѣ, ел дѣрпте кѣ паче; дїсѣ мо-
токѣл ерѣшї аї зїс: вої Коконшїлор сѣнтелї фѣрѣ
de нїчї о лѣѣе, кѣ авелїї маї тѣлте тѣерї de кѣт
Тѣрчїї, шї нїчї кѣт нѣ кѣвтадї ла пѣмѣрї шї ла
кѣскрїї; ачѣста есте словодѣ дїн лѣѣеа пѣстрѣ, аї
рѣснїне Коконшѣл, шї дїптрѣ ачаста се фак тѣлте
ѣѣе стѣпѣндѣлї пѣстрѣ; хо, хо, скїло! нѣ пот еї
тотѣ зїоа амѣ прїгонї кѣ тїне аїѣеа, кѣчї свѣт
флѣшѣнд, дїї зїсе Мотокѣл, шї мїнтенї дї сѣгрѣтѣ
шї дїл тѣкѣкѣ. Отѣл чел рѣѣ тогдѣзна кѣтѣ mod
се факѣ рѣѣ: ерѣ кѣнд нѣ поѣте се аѣле, ел атѣнѣа
шї кѣ сїла фаче че гѣндѣнїте, фѣрѣ нїчї о прїчїпѣ.

О ГЪЧІТОАРЕ.

КОПІИЦА.

— Гѣчї, ал вїедїї тѣле сѣре!
Кѣтнїѣл се преведе ѣре,
Дїн челѣ черѣ кѣ стелїшѣре?
Саї ачеле тѣндре стеле
Се преведѣ дїн флорїчеле,
Гѣчї, о драгѣл вїедїї тѣле?

ПОЕТЪЛЪ.

— Гѣчї, копїлѣ инкѣнтѣтѣре!
Раза се преведе ѣре
И' алѣ тале вѣзїшѣре?
Саї мїкѣѣла та гѣрїкѣ
Се преведе и' рѣсзрїкѣ?
Гѣчї, о дѣлѣ фрѣтѣшїкѣ?